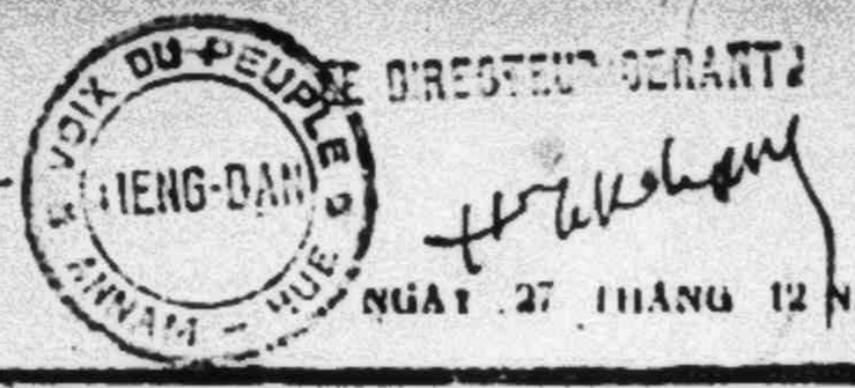

Duyệt legal

GIÁ BÁN	
ĐÓNG PHÁP	NGOẠI-QUỐC
Một năm 5\$00	8\$00
Hai tháng 2.50	3.50
Ba tháng 1.50	2.00

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và mandat gửi cho M. TRẦN ĐÌNH-PHIÊN. - Ai đóng quảng cáo việc riêng xin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

LA VOIX DU PEUPLE
 叢 報
 民
 Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy
 SÁO QUẢN: Đường Đông-Ba, Hà Nội
 Giấy phép số 60
 Ngày thành lập: TIẾNG-DÂN - 1928

Ở trong hoàn-cảnh
 đều buồn thì mình
 không thể vui được
 một chút, mà ở trong
 hoàn-cảnh đều mới
 thì mình không thể
 cứ riêng một mình.

Thương năm mới

Trần Đình-Phiên

LAI MỪNG NĂM MỚI

Năm mới! năm mới! Báo Tiếng-dân được cùng anh em đọc giá mừng năm mới, sau này không biết bao nhiêu lần mà lần này là lần thứ hai. «Xuân thủ trăm phần ty ty, cảm tình một mối dang dang», đối tiết ngắm ngời, tưởng bà con ai này cũng đồng mừng tâm cảnh như thế.

Kể cả một năm là 365 ngày, trong 365 ngày đó kể có 52 tuần lễ, mà mỗi tuần báo ra hai kỳ, thế là tuy chưa được hàng ngày giáp mặt nhau, mà tuần nào cũng có được hầu chuyện. Lâm người nước Việt-nam, gặp khoảng đầu thế-kỷ hai mươi là lòng mới mẻ này, quanh năm chỉ tới không làm được việc gì mà chỉ mượn ngòi bút làm giới-thiệu cũng đã con anh em, nói chuyện sống trên tờ giấy, thật! buồn thật! Song về cái thiên-chữ một nhà ngôn-luận đối với quốc-dân cùng chính-phủ, nên huệ phải rút đoạn ruột tâm, đem cả bao nhiêu thì giờ, mà mài miết trong mấy giòng mực đen giấy trắng, ngày qua tháng lại, gấu như quên cả thời tiết, không biết ngày nay là ngày nào.

Ngày xanh vặc vặc, gió bắc hiu hiu, đỡ xấp xỉ-cáo ra xem, thấy rành những bài thơ mừng Tết, đọc chưa vừa xong bỗng nghe tiếng pháo cạnh tường, rẹt rẹt rẹt! đúng! rẹt rẹt rẹt! đúng! trông ra các cửa hàng phố, có bay xấp xỉ, liền đó đàng đàng, ngoài đường thì giá trẻ lớn bé, áo quần bánh bao, qua lại dằng dịt.

Năm mới năm mới! cái tiếng năm mới hồng chốc má trăn ra không khí, bao học cả hoàn-cảnh nhà báo, nghe một ngó lên tấm lịch, thì ra năm mới thật! ừ, năm mới, bà con mừng năm mới, nên có vẻ nào nhiệt như thế, ta có mừng không? Nhà báo chúng ta có cái gì mà đem ra mừng cũng bà con không? Bà con có cái gì đáng mừng không?

Vì mấy câu hỏi đó nên nhân dịp mừng năm mới này, chúng tôi trước phải tự xét má thừa công bà con một điều: Bất kỳ xã-hội nào, ở trong một hoàn-cảnh đều buồn, thì mình không thể vui được một

chắc, mà ở trong hoàn-cảnh đều mới, thì mình không thể cứ riêng một mình, bản báo trong một năm nay, về ảnh yếm ma, đỡ màn oan-khuất, linh thờ những cơn say ngủ, cớ lẽ những việc thực-hành, lời thề nói ngay cốt vì công chúng mà giữ gìn một nền công-luận, nên dấy trên tờ báo rành những cảnh-tượng nắng hạ hanh-hao, sương thu gao gát, mà thiếu bản cái về xuân khí huyền hòa, làm cho đồng-bào thêm mối bi-quan. Công háy là tội? bản báo vẫn không chớ từ, song xin bà con biết cho rằng, tiếng quyền kêu hạ, giọng rế hậu cảm - xúc mà tự nhiên tru - lộ, chứ tuyệt nhiên không có chút gì là ý riêng của mình tạo ra. Nay đã hết năm ấy rồi, mà bà con lại thì bản-báo cũng tam gác chuyện cũ lại một bên, ngày rộng tháng dài, rồi sẽ dở ra, mà ngày nay hãy cùng bà con nói câu chuyện năm mới đã. Ngày mới giờ mới, tháng mới năm mới, thì tờ báo cũng không thể cũ một mình, cũng như trọn một năm nay, hoàn-cảnh đã buồn thì tờ báo cũng không thể vui một chút.

Vậy chúng tôi xin giả-định một cái hoàn-cảnh mới

Hết thiên mà quốc-dân ta biết trọng cái nhân-cách, đức dạ nhiệt-thành, nặng lòng công-đức, xem giống nói như ruột thịt, coi việc nước như việc nhà, nào quan nào dân, nào giàu nào nghèo, kẻ buôn người thợ, ai cũng tự xem xét lấy mình, trau dồi lấy mình, bao nhiêu những thói ghen ghét, những lòng tự kỷ cũng những ý kiến ngoan-cổ, phe đảng, đều cho nó theo ông Táo về trời mà không thêm rước lại nữa, thế là quốc-dân ta có nhân-cách mới

Hết thiên mà chính-phủ thực hành cái chính sách khai, phóng thuộc-địa, tôn nhân-đạo, trọng dân-quyền, công-lý tức là thành thân mà không chia kẻ hèn kẻ mạnh, chúng sinh đều là đồng loại mà không phân giống trắng giống vàng, bao nhiêu những chủ nghĩa đế- quốc, những chính-thể chuyên

quyền, cùng những ác cảm chủng-tộc, giới hạn quốc-giới, đều cho nó theo giá mùa đông mà tan mất, mà không thêm mong tưởng đến nữa, thế là chính-phủ có chính sách mới

Từ cách quốc dân đã mới, chính sách chính phủ cũng mới, thì tự nhiên có chính-trị mới mà quốc thị cũng mới, rồi kế tiếp mà giáo-giục mới, hình luật mới, trăm công ngàn việc trong đất nước đều một trật mà đời ra cái cảnh tượng như ruộng bộn tư bản không dựa vào đầu mà thì cái thế lực kim tiền, màn dây tương kín, toang đũa trống không, bộn gian tham cũng không mượn cái gì mà thò thủ đoạn bóc lột. Đền xuân cõi thọ, ai ai cũng hưởng cái không khí tự do mới mẻ đó, thì lúc bấy giờ, đầu cho nhà báo có ngoan-cổ đến thế nào, muốn kêu van mà không thấy đều gì là oan khuất, muốn công kích mà không thấy ai là tham ô, muốn phản đối mà không tìm được một việc gì là bất công áp chế, thì tự nhiên tờ báo cũng phải mới. Trên một tờ giấy mà nâng hạ năm da, sương thu xát mặt, ai ai dựng lên công cho là khó chịu đó, bỗng đời ra một bức đồ xuân khí huyền hào, trắng thanh gió mát, ai ai cũng mến chuộng ham ưa, vui thú biết chừng nào! về vang biết chừng nào!

Viết đến đây, ngồi im ngắm nghĩ một hồi, mường tượng như mình đứng trên mây lửng lờ, trông ra bốn phía, đồng thêu nội gấm, núi bạc sông vàng, gió mát trời thanh, hoa cười chim hát, không biết thế giới này là thế giới nào! Ret ret! đúng! Ret ret! đúng! tiếng pháo bên tường lại nổ một giầy dài, ngoài lại thì ra mình đương ngồi trong nhà báo mà cái cảnh nó trên, chỉ là một cái chường ảo tưởng. Song theo cái xu-hướng tự nhiên tiến-hóa của loài người, biết dần trải một số năm mới sau này mà cái ảo tưởng đó không thành ra có thực sự! Vậy nên viết lên tờ báo để vui với quốc - dân một tiếng cười trong nhịp năm mới này.

Trần-Đình-Phiên

SÁCH MỚI

Bản báo mới nhân dịp

1) NON NƯỚC NINH BÌNH Đinh gia thuyết soạn, 74 trang in tại Nam Hoa thư quán Nam định, giá 0\$10.

2) TÁC GIẢ CHẤU ĐÀ XE quốc sử nhà soạn, Nguyễn tử Lang soạn, 113 trang in tại Nam Hoa Nam định giá 0\$10.

Cả bán tại Quán Bài thư điểm

Nghị báo

Nhân nhíp tể Nguyễn - dân, bản báo định bán hai kỳ, vậy số báo 154 định ngày 16 Fevrier mới ra, xin đọc giả biết cho.

VĂN VẤN

Năm mới

Ba trăm sáu chục bảy nhiều ngày,
 Trái đất ngậm ngậm giáp quãng xoay.

Vòng cũ qua rồi vòng mới lại,
 Lớp già hạ xuống lớp non thay.
 Tuổi đời lộn xộn trò xuân lạ,
 Nước tổ ly bi giặc ngủ say.
 Thủ hồi thọ trời chừng có biết,
 Non sông hoa gấm chủ là ai?

Xôn xao tiếng pháo nổ
 Năm mới người xưa thấy đã thường.
 Chờ hân còn bia ba bức liễn,
 Tờ chung cũng đốt mây cây hương.
 Đại rạo chủ đất thêm chông đồng, 1)
 Già duỗi không đi kẻo chôn đường.
 Tuổi trẻ kia ai toàn sớm sớm,
 Dáng tay qua khỏi lúc xanh vàng.

III

Xưa nay trái đất vẫn luân tròn,
 Xuân lại xuân đi trực chủ môn.
 Xoay III cõi đời năm bề rộng,
 Tách riêng nước là một trời con.
 Đổ đen đưa mắt nghề chơi lối,
 Trống mõ nghe đầu tiếng gọi hồn.
 Mới tháng mới ngày thơ hay mới,
 Mực kia chưa cạn bút chưa cùn.

M. V.

(1) Tục bên Tàu ngày xưa, ngày đầu năm thì đi rạo: « Ai mua đại không? nghĩa là bán cái đại đi cho được khôn.

SAO GỌI LÀ THÁNG CHẠP VÀ THÁNG GIÊNG?

Thường nà n đến khoảng tháng này, thì thành thị cho đến thôn quê, già trẻ lớn bé, quan dân giàu nghèo, bất kỳ giới nào hạng nào, đều tự nhiên này một mối cảm thông: chung trong tâm lý, mà bày tỏ ra bề ngoài, có vẻ nào nhiệt khác hẳn ngày thường. Người thì lo chạy vạy, có trạng bức thiết, như ai đem mình mà bỏ vào một nơi có người tốt đường, người thì hớn hờ tươi cười, như ai sẽ mang những đồ quý báu gì mà đưa tiễn tới nơi cho mình. Đại để những câu « năm hết tết đến sao?... » rộng ngày rộng tháng sẽ... » thường nghe luôn luôn, mỗi năm mỗi vậy, không lấy gì làm lạ. Song phẩm việc trong đời bất kỳ đều gì, đầu cho thông thường, đều thường làm thường nói, mà xét kỹ bề trong, vẫn có một cái lai lịch rất xa mà cũng hàm một cái ý nghĩa đặc biệt, không phải tình cờ mà xảy ra.

Từ như câu chuyện tháng chạp và tháng giêng, cũng là một cái chuyện vậy.

Theo tiếng Annam ta, thì trong một năm mười hai tháng, tháng nào cũng cứ theo cái tên số thứ tự mà gọi, như tháng ba, tháng bảy, tháng năm, tháng mười, v. v. duy có tháng cuối năm và tháng đầu năm thì không theo lệ chung đó, không gọi rằng tháng mười hai mà gọi rằng tháng chạp, không gọi rằng tháng một mà gọi rằng tháng giêng. Tiếng chạp cũng tiếng giêng đó, không phải là đặc biệt hay sao? Hiện hai tiếng đó, người mình không ai không nói, không ai không quen dùng, mà thứ hồi lai lịch và ý nghĩa, trừ một ít nhà hàn-học ra, có lẽ phần nhiều còn chưa hiểu.

Ký-giả không phải nhà nghiên-cứu về thanh-âm-vấn-tự, song có thấy một ít dấu tích về hai tiếng đó, vậy nhân nhíp này, thuật qua cái đại

Nhàn đim

THANH NIÊN LÀ TRẺ CON SAO?

Có nữ-học sinh H. ở trong nam ra Huế thăm người bạn là cô trợ T, hai người ngồi nói chuyện. Cô T. hỏi: - Chỉ ở trong nam, chị em trong kỳ gần đây ra sao? có đều gì hay không?

- Có chứ, song những người lưu tâm nữ-công nữ-học thì ít lắm mà những kẻ hươu-huyền thì nhiều. chị không thấy: Nào những nữ luân đản, những nữ tuồng thư, vẫn thấy có, nhưng mà đạo đạo liến, xliến, ngoài này thì thế nào?

- Ngoài này đã có một vài nữ công học-hội, gần đây nghe chị em sắp xuất bản Phụ nữ tạp chí nữa. Cứ xem biểu diện thì đã có vẻ mới hơn trước, có lẽ nữ-thanh-niên sau này sẽ có vẻ xuất sắc, chị thử xem.

Phải, chị em ta có lòng hăng hái lo việc tân tiến như vậy, thật là một sự đáng mừng, nhưng em có tức một điều nó có thể làm xấu lây đến nữ-thanh-niên ta.....

- Điều gì vậy chị?

- Chị không thấy sao? Bất kỳ nước nào, dân tộc nào, phụ-nữ vì địa vị kém hèn, cảnh tình bô buộc nên đối với mọi vấn-đề xã hội vẫn tình ngộ sau nam thanh niên, đều lấy cơ hội để thành cái công lệ, là cái lẽ thuận, nay bọn nam thanh

lực cho bà con nghe, tưởng cũng một món quà có thú vị trong khoảng giao-thừa vậy.

Tiếng chạp là gốc từ chữ lập trong hàn-văn mà ra. Nguyên về thời đại canh-nông ngày xưa, nhà làm nông quanh năm khổ nhọc, tay lấm chừa bùn, nên thường năm đến tháng cuối công, mùa rồi việc rảnh, chung lại sắm lễ sắm rượu, trước cũng các vị thần mà sau cũng nhau ăn uống chơi vui. Không-từ cho cái lệ ấy là « cái khổ một năm cái vui một ngày » là thế. Đời Châu thì gọi là Tế-xà, từ đời Hán đời Hán về sau thì gọi là Lạp. Cứ theo sử Trung-hoa thì từ đời Hán về trước thì lệ ấy không phải như dịp về tháng mười hai, mỗi đời mỗi khác, xem như ông Trần-Ham không chịu theo ngày Tế-Lạp của Vương-Mãng mà theo ngày Tế-Lạp nhà Hán thì rồi; song cũng ở trong ba tháng mùa đông. Từ đời Hán về sau, đời nào cũng lấy tháng kiến-dần làm đầu năm, nên tháng chạp mới như dịp là tháng mười hai, mà không đi dịp nữa. Bởi cái thức lưu truyền như vậy, nên từ đó tiếng lập thành cái tên riêng cho tháng cuối năm, phẩm vật gì mà xuất hiện tháng đó, cũng gọi rằng lập (như lập mái, lập xưởng v. v.) Ấy tiếng chạp bên ta, chạp từ chữ lập bên Tàu truyền sang, sau lại cũng quen dùng về các sự cúng tế, (như kỵ lập, chạp mà chạp mả v. v.) Nguyễn nhân tháng mười hai mà gọi là chạp là thế.

Còn tiếng tháng giêng. Tiếng giêng là gốc chữ chính ở trong hàn-văn. Tiếng này ở nước Tàu, được đã cũ xưa, chính đời vua Đường Nghiêu sử đã chép câu: « Chính nguyệt nguyên nhất » 正 日 元 一. Theo thời đại quân chủ ngày xưa, mỗi triều lên ngôi, thì đời ngày đầu năm, cho là một việc trọng yếu (2 4 8), nên mỗi triều mới khác, nghĩa là tháng giêng không phải một định định vào tháng một. Như nhà Châu thì tháng giêng đúng

niên nước ta, một phần thì lẽ nghề thất nghiệp chạy quấy van xằng, đều do chẳng qua họ làm hại cho họ mà thôi, lại có một bọn đem hai chữ thanh niên qui bâu đó mà bàn rề đi mới gồm chứ!!

- Chị nói cái gì vậy, có chẳng cũng một bọn trẻ con nào đó mà thôi, sao mà nói cả nam thanh niên?

- Chị lại lạ gì, kia họ cũng ngôn luận, họ cũng soạn thuật, mà trên sách và báo của họ, đầy trên mặt quần họ cũng gia quyền ông kia, dâng thư cho đức quan này, cụ lớn ấy, cũng là ca công tụng đức, rành những lời nói để tiến-nhâm nhi, đầu cho bọn nữ lưu ta hèn nhát thế nào, cũng không đến nỗi làm thời bót đó, thế mà họ công nhiên dám cả gan xưng rằng Việt-nam thanh niên! Nam thanh niên mà như thế, chị có ngán không? không phải làm cho người ta rề họ mà rề đến bọn nữ thanh niên ta nữa sao?

- ừ, tưởng chị nói đều gì, chứ nói dám ấy... thì em rõ rồi, đó là trẻ con, nào có phải là nam thanh niên đâu! Nữ thanh niên ta có đầu đến đâu mà chị lo, vì theo tư cách nữ lưu thì đều gì cũng phải giữ cái giá trước, đại gì mà bàn rề như bọn đó.

- Vâng, em cũng xin tin theo lời chị.

Nói phải

vào tháng mười một, nhà Thương thì tháng mười hai, duy có tháng giêng nhà Hạ thì đúng vào tháng một là tháng đầu năm. Đời sau cũng kế tiếp tuân theo nhà Hạ nên tháng đầu năm đó mới thành tên riêng là giêng. Giêng tức chữ hân là chính vậy.

Hai tiếng đơn giản thông thường nhập tịch vào tiếng ta lâu đời, không khác gì các tiếng mẹ đẻ, mà thử xét cái lai lịch thì đại dằng như vậy. Đó là việc trước. Từ nay về sau, thế giới giao thông càng rộng, những tiếng mới lần lần nhập tịch vào tiếng ta, càng ngày càng nhiều, (như những tiếng la gare, ciment, choux-noué, ngân hàng v. v.) ta mà có nguyên lực làm cho những tiếng mới sau này đồng hóa theo ta thì tuy tiếng người khác mà dùng lâu ngày cũng thành ra của ta, cũng như tiếng giêng tiếng chạp, nói trên, mà không lo gì tiếng ta nghèo. Vậy bà con lớn này đang lao xao nhón nước về khoảng chạp chạp giêng giêng, ký giả đành bài này làm một vật niếm rượu.

Sử bình luận

THE GIỚI THỜI ĐAM

PHÁP ĐỨC QUAN HỆ

Vấn đề bồi thường và vấn đề Rê-na ni

(Tiếp theo)

III. - Việc triết bình ở Rê-na ni. - Sau điều ước Lô-các-mô thì tình hình quốc tế của Pháp với Đức tuy bề ngoài có vẻ hòa hảo. Song miền Rê-na ni quân đội Pháp và quân đội Đức-minh vẫn còn chiếm giữ, nư vậy thì Đức có lãnh chịu thế được không?

Đảng quốc gia Đức đã làm cái có thể là sự việc đồng phục thù, khiến cái tình thế càng ngày càng căng thêm mãi. Những nhà chính trị Đức thì viện điều ước Vét xây nói rằng có những điều kiện biến bố cho sự triệt binh. Mà chính ngày 16 tháng July năm 1919, bà yêu (xem qua trang 84, cuối thư nhất)

ANNAM HỒI SỰ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LA

JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KY HUẾ

Sách cấm
Mọi cơ nghị định quan Khâm sứ Trung-kỳ ký ngày 29 Janvier cấm quyền Trưng tuyệt thơ của ai? có Chi linh soạn, và quyền Thanh soạn. Hai sách này đều xuất bản tại Saigon.

THỪA - THIÊN (PHÚ-LỘC)

Sao quan không cho nhận?
Ủy ban Phú-Lộc thuộc miền Trung có một nhà ăn trọm có giồng. Khi cha thác thì hai con nối nghiệp ăn đêm. Bấy lâu làng trên xã dưới xao xát mất đồ, nhưng tay thủ phạm chưa hề bắt được. Tuy vậy mà «đá nghi» như nai, «cây gai» như rưng, ai ai cũng ngại cho chủ D. chủ S. Mọi rồi không về quan Huyện, quan bên phái bác thất H. lên tra soát. Bác thất lên, cũng vài nhàn nhàn số tại, tới nhà quân ăn trọm, soát được nhiều đồ, nào chén đĩa, mâm nôi, nào áo quần bàn ghế. Bác thất cho lính đi rao rằng: «ai có mất đồ thì được tới nhận». Song nhiều người khi bị trạm không lấy vì-bằng, nếu bây giờ có tới nhận cũng sợ «quan trên ban quở», một của rồi, không muốn mất thêm. Bữa ấy duy chỉ có cậu H. B. là tay có thể lực được tới nhận vài cái đồ đạc, còn bao nhiêu niềm lại cá. Đi lần, thấy không ai dám nhận, qua Huyện cho thầy nói lên, nói rằng: «Ai thất cơ mất gì thì được đem tới nhận lãnh; «bằng hữu» lúc xưa đi không cũng được». Nghe vậy ai cũng vui mừng, tưởng tới làm to thì được nhận ngay vật cũ. Nào ngờ quan nhì lượng to mà không cho nhận của, sai dân gánh cả về Nha, rồi mới đổi tài chủ đi lấy xuống lãnh. Tuy hao tốn nhưng thấy quan trả thì cũng phải đi. Nhưng đồ vật thì quan cho lãnh cả. Có một cái sập với bộ ngựa ngồi của một anh thợ mộc thì quan chưa cho nhận. Nghe quan thì ai cũng cho là quan vô lý, nhưng vô lý sao lại làm quan. Bữa

THANH-HÓA

Một nhà mô-phạm
Về bài «mô-phạm» đăng trong số báo 110, nói chuyện thầy giáo Trần-vân-Duyên, nay được tin ở Thanh-hóa cải-chính rằng 7500 mà thầy ta lấy của làng đó thì đúng 2500 mua đồ vật trong trường, còn 5000 thì đưa nộp cho ông Đốc ở tỉnh để mua kính thay vào cửa; việc 15000 bạc lương của người khản trường thì người khản ấy có lãnh rồi và có in giấu ngón tay vào sổ lương.

VINH

Cải tệ linc cảnh sát
Ký giả được nghe nhiều người ở phố phân rân rằng: có đời chủ linc cảnh-sát làm nhiều điều rất kỳ quái, các chủ cửa mình được phép đi trên các phố, nên kể ai có đũa gì không bán, lòng các chủ, thì các chủ lại kiếm cách mà làm rầy. Nhất là thấy các nhà bán hàng thì các chủ tới mua chịu, không bán thì mất lòng, mà bán chịu thì không bao giờ các chủ trả tiền; thậm chí lại có chủ tự xưng mình là một-tham ông này ông nọ, để dọa-nạt kiếm chác, dân lương thiện nhiều người lấy làm khổ vì sự đó.

HÀ-THỊNH (CAN-LỘC)

Cal đánh chết phu
Ngày mùng ba tháng, chạp, một anh thợ mộc xuống lãnh thì quan cho kêu tên ăn trọm ra mà đối nại. Không biết ai xui khiến, mà thằng ăn trọm nói cái sập ấy nó xuất tiền mua. Nếu của nó mua, sao quan lại cho xen vào đồ trọm? Đưa ăn trọm là coi thất thà chẳng mà quan cũng nghe theo ăn trọm? Còn bộ ngựa gỗ bốn lăm thì quan cho ngoài án. Đã đòi ba phen xuống lên châu chực mà quan chưa cho lãnh. Nghe nói ăn trọm đã để lên phu rồi. Con bộ ngựa ấy thì sao? A. lai cáo.

QUẢNG-NGAI (SƠN-TĨNH)

Cấm chữ quốc ngữ
Một hôm, tôi qua đò Trà-khúc, gặp một ông lão nhà quê cũng đồng đi một chuyến đò ấy, nên nói chuyện, ông hỏi thăm tôi: «Bây giờ chữ quốc ngữ bị cấm phải không?» Tôi giữ mình như mọt nư tình, hỏi lại ông rằng: «Ông nói gì thế, chữ quốc ngữ bây giờ là thứ chữ cần nhất, người Annam ai cũng phải biết mới được, ai lại cấm?» Ông bèn thuật chuyện như sau này: «Nguyên này mười bốn tháng trước một ta, ông có mua một số vườn, nhà cửa tên T. ở làng An-hóa, tổng Tĩnh-thượng, huyện Sơn-tĩnh. Tên T. có dính theo hai kẻ cướp; một cái của tên T. mua của tên Y. và một cái Y. mua của một tên khác; mà cái kẻ Y. mua do từ đời Thành-Tâm, không đáng bỏ, ông cũng đã theo lệ mua, có lý trường nhân thiệt và tòa đình bỏ kỹ càng. Hôm hai mươi chín tháng ấy có tên Tr. (Tên này là em của tên Y. nó vốn là tay ngoan ngược, khi ở huyện Sơn-hà sanh sự tới thời chỉ đó, bị quan huyện trục hồi, lại bị quan Tĩnh bỏ tù mấy lúc) tới nhà của ông ta ăn hát (hơn ghê) và xô đuổi ông mà rằng: «vườn nhà này của ông bỏ nó tao mãi. Ông lý trường như xử việc ấy. Ông lý muốn xử cho tôi việc, liền ông

QUẢNG-NAM (ĐHY XUYEN)

Cầu súp!!! cầu súp!!!
Ngày 22 Janvier lúc năm giờ chiều, thoát nghe một tiếng rân rân rồi mồm đánh, người la, lần băng chạy đến, mới hay cái cầu Cầu lau súp một vầy cầu gỗ, chính giữa sông. (Nguyên cầu này làm cho năm này nửa thì xong) bị thương nặng hơn người, và chết hai người đã ông, một người con gái. Liên sáu giờ hơn ấy, thì quan Công sứ và các quan tây ở Fafoo đến khám, rồi sục sục mấy người bị thương đi nhà thương, chưa biết sống chết thế nào.

GIẤY MỜI ĐẠI-HỘI-ĐỒNG THƯỜNG NIÊN CÔNG-TY HUYNH-THỨC-KHANG

Thưa các Ngài Cổ-dòng
Chiếu theo khoản 29 trong Điều-lệ Công-ty. Xin mời ngài đứng 8 giờ sáng ngày chủ nhật 21 Fèvrier 1929, (tức ngày rằm tháng giêng ta) đến nhóm Đại-Hội-đồng thường niên năm thứ hai, tại rạp chiếu ảnh Tam-Tân (Cinéma Tam-Tân ở đường Paul-Bert Hué.

- ĐỀ MỤC NGHỊ-SỰ
1) Duyệt sổ sách năm thứ hai (1928)
2) Bầu hai vị Hội-đồng kiểm sát.
3) Quyết định sự chia lợi năm 1927 và 1928.
4) Quyết nghị các khoản trong tờ trình của Quản-ly.

Nếu ngài có trở sự, không thân-bành lời nhóm được, thì xin ký giấy ủy-quyền (theo kiểu dưới đây) cho một vị cũ đồng khác thay quyền quyết nghị trong khi đến dự Đại-Hội đồng cho được đủ lệ.

T. B. Xin các ngài cổ-dòng đi dự Đại-Hội đồng như đem giấy này theo để tiện việc ghi...
Ký tên

KIỀU GIẤY ỦY-QUYỀN

Tôi tên là... ở... ở đồng Công Ty Huỳnh-Thức-Khang, làm giấy này để giao quyền cho một vị cũ-dòng khác là ông... thay một tôi quyết nghị các khoản (trong kỳ Đại Hội đồng thường niên năm ngày 21 Fèvrier 1929 tại Hué... ngày... tháng... năm...)

QUẢNG-NGAI (SƠN-TĨNH)

Cấm chữ quốc ngữ
Ông bèn thuật chuyện như sau này: «Nguyên này mười bốn tháng trước một ta, ông có mua một số vườn, nhà cửa tên T. ở làng An-hóa, tổng Tĩnh-thượng, huyện Sơn-tĩnh. Tên T. có dính theo hai kẻ cướp; một cái của tên T. mua của tên Y. và một cái Y. mua của một tên khác; mà cái kẻ Y. mua do từ đời Thành-Tâm, không đáng bỏ, ông cũng đã theo lệ mua, có lý trường nhân thiệt và tòa đình bỏ kỹ càng. Hôm hai mươi chín tháng ấy có tên Tr. (Tên này là em của tên Y. nó vốn là tay ngoan ngược, khi ở huyện Sơn-hà sanh sự tới thời chỉ đó, bị quan huyện trục hồi, lại bị quan Tĩnh bỏ tù mấy lúc) tới nhà của ông ta ăn hát (hơn ghê) và xô đuổi ông mà rằng: «vườn nhà này của ông bỏ nó tao mãi. Ông lý trường như xử việc ấy. Ông lý muốn xử cho tôi việc, liền ông

QUẢNG-NGAI (SƠN-TĨNH)

Cấm chữ quốc ngữ
Ông bèn thuật chuyện như sau này: «Nguyên này mười bốn tháng trước một ta, ông có mua một số vườn, nhà cửa tên T. ở làng An-hóa, tổng Tĩnh-thượng, huyện Sơn-tĩnh. Tên T. có dính theo hai kẻ cướp; một cái của tên T. mua của tên Y. và một cái Y. mua của một tên khác; mà cái kẻ Y. mua do từ đời Thành-Tâm, không đáng bỏ, ông cũng đã theo lệ mua, có lý trường nhân thiệt và tòa đình bỏ kỹ càng. Hôm hai mươi chín tháng ấy có tên Tr. (Tên này là em của tên Y. nó vốn là tay ngoan ngược, khi ở huyện Sơn-hà sanh sự tới thời chỉ đó, bị quan huyện trục hồi, lại bị quan Tĩnh bỏ tù mấy lúc) tới nhà của ông ta ăn hát (hơn ghê) và xô đuổi ông mà rằng: «vườn nhà này của ông bỏ nó tao mãi. Ông lý trường như xử việc ấy. Ông lý muốn xử cho tôi việc, liền ông

QUẢNG-NGAI (SƠN-TĨNH)

Cấm chữ quốc ngữ
Ông bèn thuật chuyện như sau này: «Nguyên này mười bốn tháng trước một ta, ông có mua một số vườn, nhà cửa tên T. ở làng An-hóa, tổng Tĩnh-thượng, huyện Sơn-tĩnh. Tên T. có dính theo hai kẻ cướp; một cái của tên T. mua của tên Y. và một cái Y. mua của một tên khác; mà cái kẻ Y. mua do từ đời Thành-Tâm, không đáng bỏ, ông cũng đã theo lệ mua, có lý trường nhân thiệt và tòa đình bỏ kỹ càng. Hôm hai mươi chín tháng ấy có tên Tr. (Tên này là em của tên Y. nó vốn là tay ngoan ngược, khi ở huyện Sơn-hà sanh sự tới thời chỉ đó, bị quan huyện trục hồi, lại bị quan Tĩnh bỏ tù mấy lúc) tới nhà của ông ta ăn hát (hơn ghê) và xô đuổi ông mà rằng: «vườn nhà này của ông bỏ nó tao mãi. Ông lý trường như xử việc ấy. Ông lý muốn xử cho tôi việc, liền ông

QUẢNG-NGAI (SƠN-TĨNH)

Cấm chữ quốc ngữ
Ông bèn thuật chuyện như sau này: «Nguyên này mười bốn tháng trước một ta, ông có mua một số vườn, nhà cửa tên T. ở làng An-hóa, tổng Tĩnh-thượng, huyện Sơn-tĩnh. Tên T. có dính theo hai kẻ cướp; một cái của tên T. mua của tên Y. và một cái Y. mua của một tên khác; mà cái kẻ Y. mua do từ đời Thành-Tâm, không đáng bỏ, ông cũng đã theo lệ mua, có lý trường nhân thiệt và tòa đình bỏ kỹ càng. Hôm hai mươi chín tháng ấy có tên Tr. (Tên này là em của tên Y. nó vốn là tay ngoan ngược, khi ở huyện Sơn-hà sanh sự tới thời chỉ đó, bị quan huyện trục hồi, lại bị quan Tĩnh bỏ tù mấy lúc) tới nhà của ông ta ăn hát (hơn ghê) và xô đuổi ông mà rằng: «vườn nhà này của ông bỏ nó tao mãi. Ông lý trường như xử việc ấy. Ông lý muốn xử cho tôi việc, liền ông

BẮC-KY HANOI

BÁO MỚI
Bản báo mới tiếp được báo NÔNG-CÔNG-THƯƠNG, xuất bản hàng ngày tại Hanoi, chủ nhiệm là ông Phạm-chân-Hưng, giá mỗi số 1 xu.
Xin có lời chào cùng bạn đồng nghiệp.

HẢI-PHÒNG (MAO-KHÉ)

Thợ mỏ than đình công
Mới đây ở mỏ than Mao-khé có xảy ra một việc xô-xát của bọn gác tây-den và thợ mỏ ta. Nguyễn bọn tây den vẫn quen thói đánh đập cu-li, và chông ghẹo dân bà con gái, đã nhiều lần có làm truyện lời thối, lần này cũng lại thế.

Ngày 21 tây vừa rồi, một chủ gác tây den bắt hai người con gái ta đưa về nhà giam, khai là họ chặt cây của số giồng. Hai người con gái thì khai là đi cắt cỏ bị chúng c ực hiếp, nên kêu lên và kháng cự lại, thì bị chúng đánh và lôi đi, vu cho là chặt cây. Khi dẫn qua nhà máy, thợ thuyền trông thấy hai người con gái khóc lóc thì động lòng thương, bèn hỏi duyên cớ. Bọn gác cậy thân thế bèn xông vào đánh mấy người thợ, thành ra ầu đả, kết cục một chủ nhà bị đau.

Về nhà giam, ông Chánh sở thấy thế bèn đánh hai người con gái cắt cỏ kia và cho dẫn đi sang đồn Trảng-Bạch ở gần đấy. Những anh em lao động ở đấy thấy sự bất bình, liền rủ nhau đình công.

Bắt đầu là thợ nhà máy hồ việc, sau đến thợ giữ các máy bơm nước trong các mỏ, rồi đến thợ máy den, thợ dệt than xe hóa, vãn vãn. Ngày 22 tây, số và đồn mang lính đến đuổi các thợ thuyền ở nhà của số đi. Chờ vào vụ ấy, kẻ công con, người khuôn vác, lách thếch lang thang, trông tình cảnh hơn trăm gia đình ấy cũng ai ngại, chưa biết ăn gửi nằm như vào đâu.

Ông đồn Trảng Bạch ngày lúc này ra việc này, có đến tận nơi làm ăn-gặt, có mang về mấy cái liềm và vài bó cỏ làm tang chướng, chẳng biết sau ra sao.

Dân lao động vùng này ta hẳn rằng từ hơn một năm nay có bọn tay đen đến đây, họ phải chịu nhiều điều oan uổng ức hiếp quá mà gần cả thế giới không kêu vào dân được. Họ nói truyện bọn gác này thường hay xuống các chợ gần đấy trêu ghẹo dân bà con

ĐI PARIS CHƠI! KHÔNG MẤT TIỀN TÀU!

Tối năm nay các bà muốn cho ông đi chơi xuân vắng cảnh Paris không mất tiền tàu thì xin gửi ngay 0505 timbre về hiệu TRÚC-THÀNH n° 59 bis place Neyret Hanoi, lấy mẫu các thứ xe đạp giá từ 28300 trở lên, chỉ có xe hiệu ấy rất tốt mới đi xa được như thế.

HÔNG-HIÊN ĐỀ-CHÊ DIỄN NGHĨA (CHUYỀN TẠO)

Dịch - giá: SỰ-BÌNH-TỬ S6 11
CHƯƠNG THỨ TƯ
QUÂN SỰ HÀNH ĐỘNG
I. - Kế hoạch quân sự của Chính phủ Bắc kinh (Tếp theo)

Chính phủ Bắc kinh vì lo ngại rằng quân linc đồng khi giới tới nên có ý tứ, chắc rằng quân Vân nam đã ngày bị khốn. Không ngờ Vân nam lại đánh vào Từ quyền mới cách linc là, từ linc hiệp quân Qai chính linc vào địa giới Hồ nam, linc Quảng tây, lại tấn công đê lập. Vì thế nên kế hoạch quân sự của Chính phủ bị linc kinh rất là để đó không những thế mà thôi, lại thêm một cái khốn vì là chính linc kinh Bắc nên linc quân không thể phát triển ra được. Đường linc đó có lối nghị đồng mười quân binh đang đặt phủ Vân nam, ng toàn quốc chỉ được năm sáu

chức vụ, mà phân nửa phải dùng về việc trú phòng, mà trong cũng có quân Chính phủ không tin dùng được. Kế hoạch dụng binh thì theo cho nghĩa tập quyền, việc gì cũng do nơi Tổng suất xử định đoạt mà thôi, linc, trong cũng có một số «quân sự hội nghị» chỉ về phương pháp kể lại có lập một cái hội «quân sự phủ dụng» xử các lẽ tuớc thường (quân chưa thông trận mà đã dùng cách phình đồ, cái thiệt gian hùng thủ nạc vẫn như thế) Song không vì là chính phủ không khốn, quân giới cũng không đủ, có linc hội nghị đặt hội mà chế tạo không sao lập được, lại có linc lực các linc đem quân giới nộp về Kinh, nhưng cũng không có thực sự. Ấy đại lược quân sự của Chính phủ Bắc kinh đối phó như thế.

trước khi chưa toàn bộ chính thức đê lập thì đã phát binh, sau đê lập thì thì tổ chức Hồ quốc quân. Ngày 27 tháng 12 thì quân thứ nhất đã thành lập. Thất Ngạc làm Tổng tư linc. La bôn Kim làm Tổng tham mưu, trước sau đem quân sang Từ quyền. Lại ở linc sang tại nơi có đất «Trung bình» để chứa những binh thời vụ và mở thêm binh mới. Dân quân trước chưa bắt đầu đánh vào Từ quyền, lại một chi đội tới Quảng tây, sau là Qui châu đê lập một linc quân tại Sơn đại lược thì linc đê quân H. quân tấn hành, cộng cả là năm đêo. Ban đầu chủ trương về ba đêo vào Xuyên, định đêe thông về phía trên thì linc Thành đô, phía dưới thì chặn Trường giang mà linc Võ hầu, song bị quân Bắc kinh trong tay nên đêe linc hoạch lại, song thì công làm thế thì mà chủ toàn lực về mặt Hồ nam Côn về mặt Quảng tây thì chỉ đêe phòng Quảng đông. Kế đêe quân thứ hai mới thành lập, đêe Lý linc Quân thống suất, kéo ra tới Quảng tây, linc đêe Quảng tây cũng đêe lập, Quảng đêe lại cũng theo đêe gia vào Hồ quốc quân, quân Lý mới

Quảng tây cũng hành đêe. Quân Quảng tây thì đêe Lạc bình Định thống suất, cuối tháng nam đã đêe Hồ nam, còn quân Lý thì đêe Quảng đêe vào Giang tây. Phương diện Quảng đêe cũng đêe chặn ba quân đêe Long bị Quảng thống suất đêe quân chưa phá.

viện mà thì hành, ngày 8 tháng 3 thành lập. Từ đêe việc hành đêe Hồ quốc quân, mới có sự quan thống nhất. Tuy cả đêo quân đêe danh đêe quan Từ linc chỉ huy song những việc quan hệ đêe toàn thể tấn hành và về mặt ngoại giao, thì linc Quan tư viện chủ trì, không có từ rồi như trước nữa.

chế thủ tiêu nên hai bên đình đình chiến
Về mặt Hồ nam thì giao chiến ít ngày mà có chí nghị đình chiến, kể nghe Quảng tây đêe lập. Trấn thủ ở các châu kể như gia vào Hồ quốc quân, không bao lâu mà Hồ nam cũng đêe lập.
Còn về mặt Quảng tây thì cũng là nơi dụng binh trọng yếu trong kế hoạch của Chính phủ Bắc kinh. Từ linc quân Vân nam là Hoàng gia Thành đêe đường tam triết đêe quan đêe Long đêe Quang, danh chỉ linc ngàn người, sau nghe Quảng tây đêe lập, Long linc nguyên gia vào Hồ quốc quân. Thế là miền đêe cũng không có danh nhân gì linc.

VO TUYEN DIEN

Có lịch cho các ngài vì nó có thể thông cho các ngài biết những tin sau này, mà các ngài không phải phiên dĩa dĩa cả :

Những tin sau cùng trong thế giới ;

Những giá ngàt phiêu ;
Những giá hối đoái ;

Những cuộc hòa nhạc do những nhà tài tử của số Vô tuyến điện hiện các ngài ;

Tóm lại thì Vô tuyến điện cũng hiện cho các ngài tất cả những thư phát biểu của trí thức và mỹ thuật.

Các ngài đừng nên lịch lịch nữa, phải liên lạc với thế giới văn minh. Muốn thế thì sắm một cái máy nhỏ là được.

Các ngài cứ viết thư hỏi chúng tôi, vô luận đều gì chúng tôi xin hết sức giải đáp.

Các ngài muốn thì chúng tôi sẽ xin gửi không quyền sách vở các kiểu máy. Xin các ngài hãy đi thăm gian hàng dây B, số 15, tại Hội chợ Hanoi.

Đông-dương vô-tuyến-điện công-ty RADIO-INDOCHINE

Vô danh công-ty, vốn 3.150.000 quan, tại Hanoi và Haiphong.
Hanoi, số 15 đường Borgnis-Desbordes - Haiphong đường Paul Bert

gái. Sở than thuê bọn họ đi tuần để bắt những kẻ bắt lương, vậy thì mới khi chúng bắt người nào về, đã trái phải, đối với số cũng là bắt lương, không tới họ thì lại kia, đầu oan cũng chẳng ai biết đến là đâu. Chúng thường nấp một chỗ hẻo lánh, khi gặp dân bà con gái đi qua thì bắt lấy trên gheo, rồi ép liễu nài hoa, nếu không được sẽ bắt vào một cây gỗ con hoặc thú cũi hay vài cành cây để đun về sớ, cho có tang chừng là có lỗi. Ai có tiền thì nộp 2535 phat được tha, bằng không có thì bị xích trói suốt đêm, hôm sau giải đi đống Trảng bích. Sự này thật mất kỳ giả trông thấy hàng ngày ; mỗi khi đi lính mua than của sớ, thường thấy ở ngoài hàng hiên có dân bà con gái bị xích chân trói tay luôn, ông chủ cao xa, bọn thừa hành cứ việc tuần lệnh mà làm.

Trước đây một người tây đen cũng vì truyền lời thôi như thế này mà bản quê một người phu làm than. Còn những việc đánh và cưỡng dâm là việc có hàng ngàn.

Thế mới biết thân lao động mình khổ đủ trăm chiều, kêu ai cho thấu.
Chân-Ngôn lai cáo.

PHÁP ĐỨC QUAN HỆ

(Tiếp theo trang trước)
nhân M. Pháp. Anh là Wilson Clémenceau, lord Georges đã tuyên bố với Đức rằng : « Các nước Đồng minh và Hiệp ước không có ý đồ sự chiếm cứ đất đai cho đến nay Đức đã thừa nhận hết cả các điều kiện bồi thường đầu. Nếu trước khi ký mà Đức biểu thị được cái thành ý của mình, nếu Đức có thể có những điều bảo đảm cho hòa bình và trái khoáy thì các nước Đồng minh và Hiệp ước sẵn lòng cùng Đức thương lượng sự triệt binh trước kỳ hạn. »

Có thực như thế được không ? Những điều kiện mà họ như vậy Đức có thể chấp vào đó mà tin được không ? Phòng sự Đức có biểu thị rõ ràng được cái thành ý và cái thái độ hòa bình của mình mà các nước kia chưa cho là vừa ý thì sao ? Các nước ấy đã ngờ rằng Đức không tuân theo Điều ước nên đã định những phương sách để hoãn cái thời

AVIS TENNIS CHINOIS ET ANNAMITES

COUPE TA-KHAI-THO

31 Mars et 1er Avril 1929 - TOURANE

Il est créé en Annam une Coupe Challenge de Tennis Simple pour hommes, don de Monsieur TA-KHAI-THO, Comptable de la Banque Franco-Chinoise à Tourane, et qui prendra le nom de « Coupe TA-KHAI-THO ».

Cette Coupe Challenge destinée à assurer les progrès du tennis nombre de Joueurs Annamites à Chinoise, devra dans toutes ses phases, se dispenser sous forme de poule et selon les règlements de l'U.S.F.S.A.

Chaque Club fera jouer chez lui une poule qui fournira trois représentants tous les représentants des Clubs engagés se réuniront à TOURANE au début de 1929 à une date qui sera fixée par le Comité d'Administration de l'Association du Sport Touranais de l'Association de la première compétition - laquelle se disputera sur les courts de cette Société.

Tout Club désirant participer à ce tournoi devra par lettre adressée à M. le Président du Sport-Touranais, se faire inscrire un mois avant la date fixée pour la première compétition. Le droit d'inscription est fixé à 2500.

Les parties se joueront au meilleur de 3 sets de 6 jeux. Le classement des Clubs se fera par la totalisation des Victoires remportées par leurs représentants.

Le Club vainqueur sera déclaré détenteur de la Coupe. Il sera tenu de la remettre en jeu s'il est provoqué par un autre Club.

Les défis ne pourront être posés avant un délai de DEUX mois à partir de la dernière compétition et le poule de défi se disputera un mois après la provocation.

La Coupe deviendra la propriété DÉFINITIVE de la dernière compétition gagnante.

Signé : TA-KHAI-THO

NOTA : Pour tous renseignements s'adresser à M. NGUYEN-QUOC-KINH, Comptable des P.T.T. TOURANE, Président du Comité d'organisation de la Coupe.

Chú ý ! Chú ý !

« CHÍN và SỐNG » nên tìm đến tiệm

QUÂN-THẮNG ở đường CANTON.

NAIS N 78-89 FAIFOU là một nhà

huôn bán thuốc bắc, tạp hóa, cước

câu, trừ danh từ xưa cũ nay trái

đã 30 năm dư trên dương kinh-tế,

ai ai đều nghe tiếng ; lâu ai bán lẻ

già cả phải chàng, ai ở xa muốn

hỏi giá cả gì, sẵn lòng trả lời

ngay :

Xin kính mời quý khách chiếu cố.

QUÂN-THẮNG

Chủ nhân kính cáo

TỔ CHỨC DINH CÔNG PHU

XIN ĐỒNG-BẢO TÍN DỤNG

Thứ nhất - Ai muốn danh tiền khi đi, may gặp làm giàu, rồi ra có tiền ; xin góp tiền vào hội Vạn-quốc-Sinh-sức ở tại Quỳnh-hoa, do bản hiệu làm đại-đại.

Thứ hai - Ai muốn báo-kê xe điện, giá cả phải chăng, quý từ mau mau, hư chữa mau mau, không chờ khi đi, xin góp tiền vào hội Vạn-quốc-Sinh-sức ở tại Quỳnh-hoa, do bản hiệu làm đại-đại.

Thứ ba - Ai muốn tiền thu nói hoá thổ sản, hàng chạy giá mau, khi người hiệp ép, xin góp tiền vào hội Vạn-quốc-Sinh-sức ở tại Quỳnh-hoa, do bản hiệu làm đại-đại.

Thứ tư - Ai muốn tiền thu nói hoá thổ sản, hàng chạy giá mau, khi người hiệp ép, xin góp tiền vào hội Vạn-quốc-Sinh-sức ở tại Quỳnh-hoa, do bản hiệu làm đại-đại.

Thứ năm - Ai muốn tiền thu nói hoá thổ sản, hàng chạy giá mau, khi người hiệp ép, xin góp tiền vào hội Vạn-quốc-Sinh-sức ở tại Quỳnh-hoa, do bản hiệu làm đại-đại.

PHẠM-ĐIỆM

THƯỜNG THỨC

NƯỚC-CHÈ

(Tiếp theo)

Ấy bởi lẽ đó, nên ai nói chè Tàu ngon hơn thơm hơn, thì tôi không cãi, nhưng tôi chỉ xin thưa rằng : dùng chè An-nam thì hưởng được cái « khí vị » An-nam hơn.

Chè An-nam lại có một điều hơn nữa, từ nay đến giờ tôi chưa nói đến. Nay tôi xin theo cách khoa học mà bày tỏ ra đây ; có lẽ cái điều hơn này lại chắc chắn rõ ràng không phải như cái môi cái hơi có thể bị được.

Nhà hóa học tìm thấy trong các thứ chè, bất kỳ chè gì, đều có hai chất chính :

1) Ta-nanh (tannin), 2) te-in (théine).

Te-in là « chất chè ». Uống vào có ích cho thân thể ; chất ấy hay phân khởi thần kinh, làm cho tinh thần khoáng sản, và giúp sự tiêu hóa.

Ta-nanh là một vật chất, gât. Trừ ra trong thân thể bị bệnh, đôi khi dùng nó, thì bình như cũng có hại, chât dính ; ngoài ra nữa, người hưởng uống nó lâu và uống nó nhiều, thì hại bao tử (dạ dày), có thể bị đau ; bằng không, thì gây rối loạn, đôn tiều hóa cũng bị trở ngại ít nhiều.

Xem như vậy, thì thứ chè nào ít ta-nanh và nhiều te-in hơn, là chè ấy tốt hơn.

Nay xin đọc giả hãy xem cái biểu sau đây của một nhà hóa học tại số chè Chà và (Java) là Dr Deuss đã lấy sự phân tích mà tìm ra (1) :

Ta-nanh Te-in

Chè chà và từ 6 đến 20 % từ 2,7 đến 4,4 %

Chè Tàu : 5 % 10 % 2 % 3,7 %

Chè Annam : 5 % 8 % 3,2 % 4,1 %

Cứ theo số nhiều như trong biểu đó, và thí so sánh hai thứ chè Tàu và chè ta, thì thấy trong 100 phần, chè Tàu có đến 10 phần ta-nanh, mà chỉ có 3,7 phần te-in thôi. Còn chè ta thì chỉ có 8 phần ta-nanh, mà lại có đến 4,1 phần te-in.

Chè ta dù ít chất độc (ta-nanh) hơn chè Tàu, mà lại nhiều chất lành (te-in) hơn. Như vậy thì không phải chè ta đáng quý hơn hay sao ?

Mà thiệt. Xưa nay ta dùng chè ta luôn mà chỉ thấy ích chứ không thấy hại. Còn chè Tàu thì lúc ban đầu dùng nó đã thấy hại, chỉ vì dùng quen nên không còn cảm giác sự hại được nữa. Khoa học tập chỉ (số 11) có trích báo « Chronique Médicale » đăng rằng : những người dân bà Ang-lê vì hay uống nhiều chè Tàu đậm quá nên đến chừng 30 tuổi thì mắc bệnh kém tinh thần, hao trí, và đau cường họng ; lại nói : ở Ang-lê có một người nuôi chó chỉ dùng chè Tàu đậm cho chó uống ; thì chó sinh ra một thứ chó nhỏ, dễ bán cho được tiền . . . .

Bởi các chứng cứ đành rằng tôi đã kể trên, thì tôi dám khuyến, đồng bào ta nên chỉ dùng chè ta mà thôi.

Một là để khỏi hại cho mình ;

Hai là để bớt một món tiêu phí hơi to ;

Sau nữa dùng chè ta thì giúp cho nhà ta, anh em nhà ta, rộng nghề sanh nhai trong sự trồng chè và ướp chè . . .

Này anh em ! trong khi chúng ta đương ngồi nhâm chén trà thì bạn

(1) La Nature n 2657

mai, rung dãi nghĩ ngợi, ngó người chung quanh mình, trông giang sơn xinh đẹp trước mắt, há lại không có lúc bình như vắng vắng bên tai có tiếng kêu bảo ta rằng : « mây phụ bạc / mây nhờ đâu mà sanh trưởng ? nay mây lại tự đi gánh vâng mà đổ sông Ngô cho đang ! . . . . » Cái tiếng kêu gọi trong lòng đó chúng ta đừng dập tắt đi. A. X. Lai cáo

HỘI VẠN-QUỐC TIẾT-KIỆM

Chi cuộc ở Phố Borgnis Desbor

des Hanoi, kính lời báo cáo cho các

chức có nhận Phiếu Tiết Kiệm của

Hội biết rằng kỳ xổ số thứ 16 sẽ tại

tổng cuộc ở Saigon ngày 28 tháng

Janvier 1929 mới rồi, cái Phiếu

số 1621 của ông Trần-Mầu ở tỉnh

Soài - Riêng thuộc về Cao - Mên

được trúng.

Số học trúng một ngàn đồng đã

cấp phát, liền rồi.

Kỳ xổ số gần tới đây thì định

ngày 28 Février 1929.

ĐỌC GIẤY LƯẬN NẠN

CÁI TỤC ĐI TẾT THẦY HỌC Ở XỨ TA

Ở xứ ta, năm nào cũng vậy, cứ

đến ha-tuần tháng tư và tháng chạp,

thường thấy trẻ con rủ nhau lũ

nhỏ làm thì có phụ-huynh đi theo,

câu nào hơi khôn thì tự đi chơi

mình, kể từ tiền-bạc, người thì có

cấp, bất kỳ nhiều hay ít, không kể

hầu hay bạc, ai ai cũng muốn to

lòng kính-trọng thầy và tạ ơn công

lao khổ-nhọc của thầy. Tục đó có

từ xưa lại nay, không nói chắc ai

cũng biết cả.

Biết thì có biết mà lợi hại về tục

ấy chưa thấy người bàn.

Nay nhân dịp năm hết tết đến,

chẳng quản học ít tài hàn, tiếng gọi

lời kịch, kỳ-giả gọi có đôi ý kiến

hợp hời, ngó bày công chur đọc giả,

Vì có gì mà phải đi tết thầy học ?

nước ta khi xưa, theo học chữ Hán,

chưa có trường công, chưa có thầy

chung, các người hào-phu thường

rước thầy về nhà để dạy-báo con

cháu, trẻ con trong làng hoặc các

làng lân cận, ai muốn thụ giáo cũng

được, ông thầy thì nhà chủ nuôi

không, còn tiền đôn-sách, tiền quản

áo, tiền lễ tết thì học trò phải cung

cấp, vì rằng : ông thầy không lấy

tiền học, nguyệt bổng cũng chẳng

có đồng nào, quanh năm chỉ tởi,

trông cây ở học trò có hai kỳ tết

mà thôi. Đến tết đonn-ngô cũng tết

nguyên-đán, học trò phải đi tết thầy

học. Đi tết thầy học là bổn-phận

của học trò ngày xưa, nhân lễ tết

của học trò cũng là quyền-lợi của

các thầy « Nho » khi trước, không

lẽ ông thầy chỉ ăn cơm không mà

làm việc, không lẽ trẻ con chỉ

cấp sách học không mà chẳng mất

đồng xu nào, học trò đi tết cũng

nên, ông thầy nhân lễ tết cũng phải

Bây giờ xin so sánh quyền lợi của

ông thầy ngày xưa với ông thầy

ngày nay khác nhau thế nào. Ông

thầy ngày nay tức là các ông thầy dạy chữ Pháp. Tức là các ông thầy của nhà-nước bỏ ra (trừ một ít ông thầy có được phép mở trường tư). Ông nào cũng thế, mỗi tháng đều có lương-bổng, kể từ người nhiều, tùy công việc và chức-tước hơn kém nhau ; ngoài tiền nguyệt-hương, lại còn được những tiền phụ-cấp, như tiền thuê nhà, tiền đồ ăn đất đồ, tiền cấp cho vợ con (trừ ra một số thầy chưa vào ngạch thì không có tiền phụ cấp) ; một đôi khi nhà nước có phải đi việc gì hoặc đổi đi nơi khác thì lại được tiền hành-trình, tiền đổi chỗ ở (change-ment de résidence). (1)

Xem thế thì ông thầy ngày nay hưởng nhiều quyền lợi hơn ông thầy ngày xưa lắm.

Tuy ngày nay tức là thầy chung, ăn lương của dân, phải dạy đồ trẻ con trong nước, vì dân đóng sưu nộp thuế để cung-cấp lương cho các thầy, chứ không như ông thầy ngày xưa là ông thầy riêng của từng nhà

dầu. Thế thì về tục đi tết thầy ngày nay nên thế nào ?

Trên kia kỳ giả đã nói : học trò ngày xưa vì lễ gì mà phải tết thầy, dưới đây cũng xin nói học trò ngày nay có nên giữ tục ấy không ? Theo lẽ công bình mà nói : ông thầy ngày

phải làm việc trả lại cho dân, dân tức là học cả các phụ-huynh học sinh trong nước. Ông nào biết quy

nhệ mình, chăm chỉ làm việc là trả nợ của dân đó. Theo mặt lý đó

thì học trò ngày nay cũng không cần đi tết thầy nữa, mà ông thầy ngày nay cũng không nên nhận lễ tết của học trò nữa. Vẫn biết rằng : háng tâm háng sản là tùy theo

bụng học sinh, chứ các thầy có bắt phải thế đâu. Nhưng việc gì cũng vậy, kể có người không, kể xử hậu

người xử bạc, hay sinh ra sự rắc rối lời thôi, hay đất con người vào

roi lửa ám, làm trái lễ đổng bưng, không theo lương tâm sai sớ. Vì dụ

traoq một lớp học có 60 câu học sinh, 15 câu con nhà giàu đi tết thầy

rất hậu, 20 câu con nhà tầm thường

cũng đi tết thầy cho có tết đó thôi,

còn 25 câu nhà nghèo khổ, không có

thờ chi đi tết được. Chao ôi ! / 25

câu này, tức theo công ăn sớ, trong

lòng bực bội, phần thì ghen với anh em,

vì anh em có mà mình không, phần thì

sợ thầy giáo dễ ý đến ; còn 20 câu ở

giữa thì bụng nghĩ rằng : chúng mình tùy lực tùy

tâm, tuy không hơn được các con

nhà giàu, nhưng cũng không đến nỗi

vô tình như các cậu khác ; còn 15

cậu ở trên thì lúc nào mặt cũng hơn

hơn, bụng bảo dạ rằng : chỉ có anh em

mình biết trọng thầy và báo ơn được

thầy thôi, mình xử với thầy hậu quả,

chắc thầy chăm sóc mình hơn kẻ khác.

Thành ra trong lớp học có ba đẳng

đệ học sinh : con nhà giàu, con nhà

tầm thường, con nhà nghèo. Học trò

trẻ người non dạ suy xét chưa được

sâu xa, nên mới có những tư tưởng

ngông ngông như thế. Chẳng biết các

ông thầy ngày nay có lấy giá cấp

bản phủ mà đối đãi với học trò không ?

Không hay

(1) Đây là nói các thầy học có nguyệt

hương và phụ cấp chứ không phải bản

đền cho nguyệt-hương và phụ cấp ấy ít

hay nhiều, xin đọc giả hiểu cho.

ĐẠI QUANG ĐƯỢC PHÒNG

N° 46 Boulevard Tổng-Độc-Phương, Téléphone 19 CHOLON. — Chi-Điểm Phố Hàng Đường 47 HANOI.

Thượng-Hải huyết trung bìu hiệu con Bướm.

Thu thuốc này đã có thấy thuốc thí-nghiệm rồi bảo không có sự độc địa chi trong thuốc cả. Người ốm yếu da mặt như giấy thì biết cái phần huyết đã hư rồi phải uống huyết trung bìu này nó bổ khí huyết và mạnh mẽ trong mình không biết bao nhiêu mà kể, vậy xin qui ông qui bà nên mua mà dùng, còn một chứng rất hay như ham dâm-dục thái quá thì tạng thận đã kém suy thì phần ngưng lạnh uống thuốc huyết trung bìu chừng một tuần lễ thì biết công lực thuốc hay dường nào. Còn những người vô sự không tới uống thuốc này đôi ve sau sanh sữa nhiều lại mát. Thường khi con út mất sữa tại khí huyết chưa đủ thành bệnh Cam-tích thương cho nó uống cũng tốt, những người đàn bà đường kinh không đúng hoặc trời hoặc sự uống thuốc có sức mạnh sau đường kinh đông tháng, những người học sanh phải bị lỗ lán quá độ thì tâm-huyết hóa kém sắc mặt như giấy, uống thuốc này sanh máu tươi tốt, những người già cả khí huyết suy kém tinh thần yếu đuối, hay dùng thuốc này thì tự nhiên tóc xanh và đen lại có sức mạnh.

CÁCH DÙNG: Người lớn mỗi ngày uống 3 lần trước khi ăn cơm nửa giờ hoặc 1 giờ, mỗi lần một muỗng ăn súp, vậy khuấy nước ấm mà uống.

Mọi ve lớn giá là 2\$00, mọi ve nhỏ 1\$20. — ĐẠI-LÝ: Bắc-kỳ, Trung-kỳ, Nam-kỳ đều có bán.

